Elementi minimi costitutivi della Littera textualis

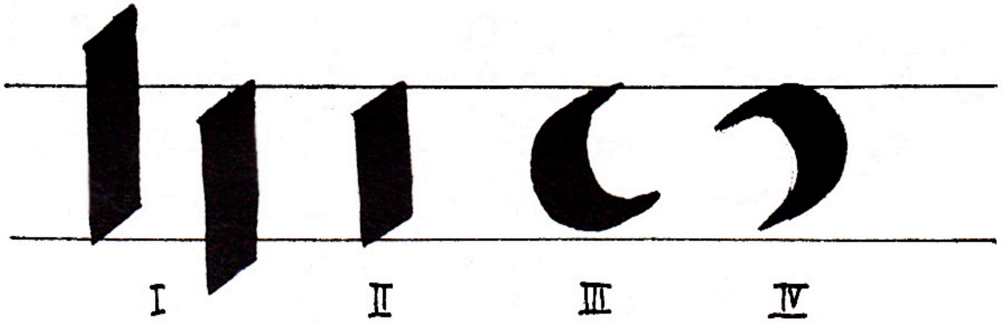

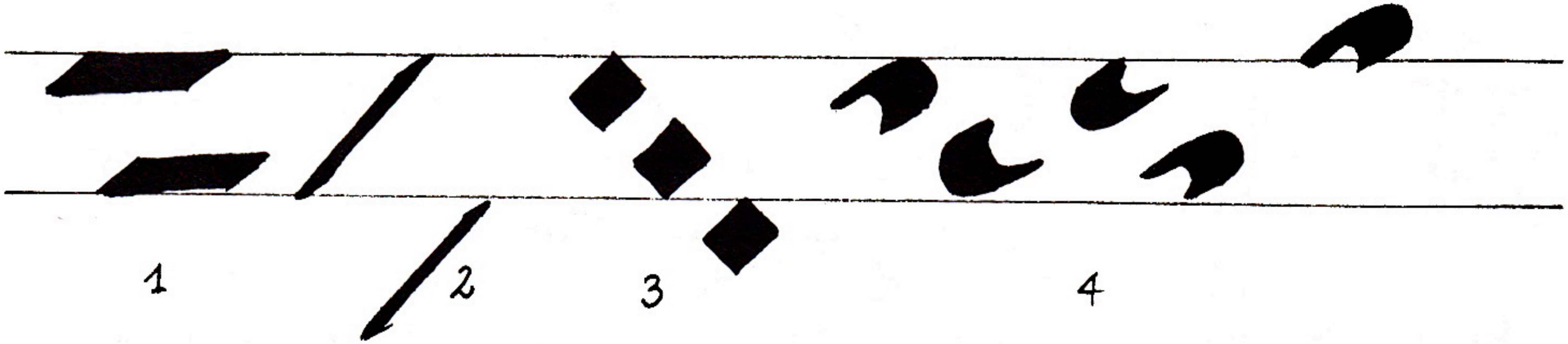

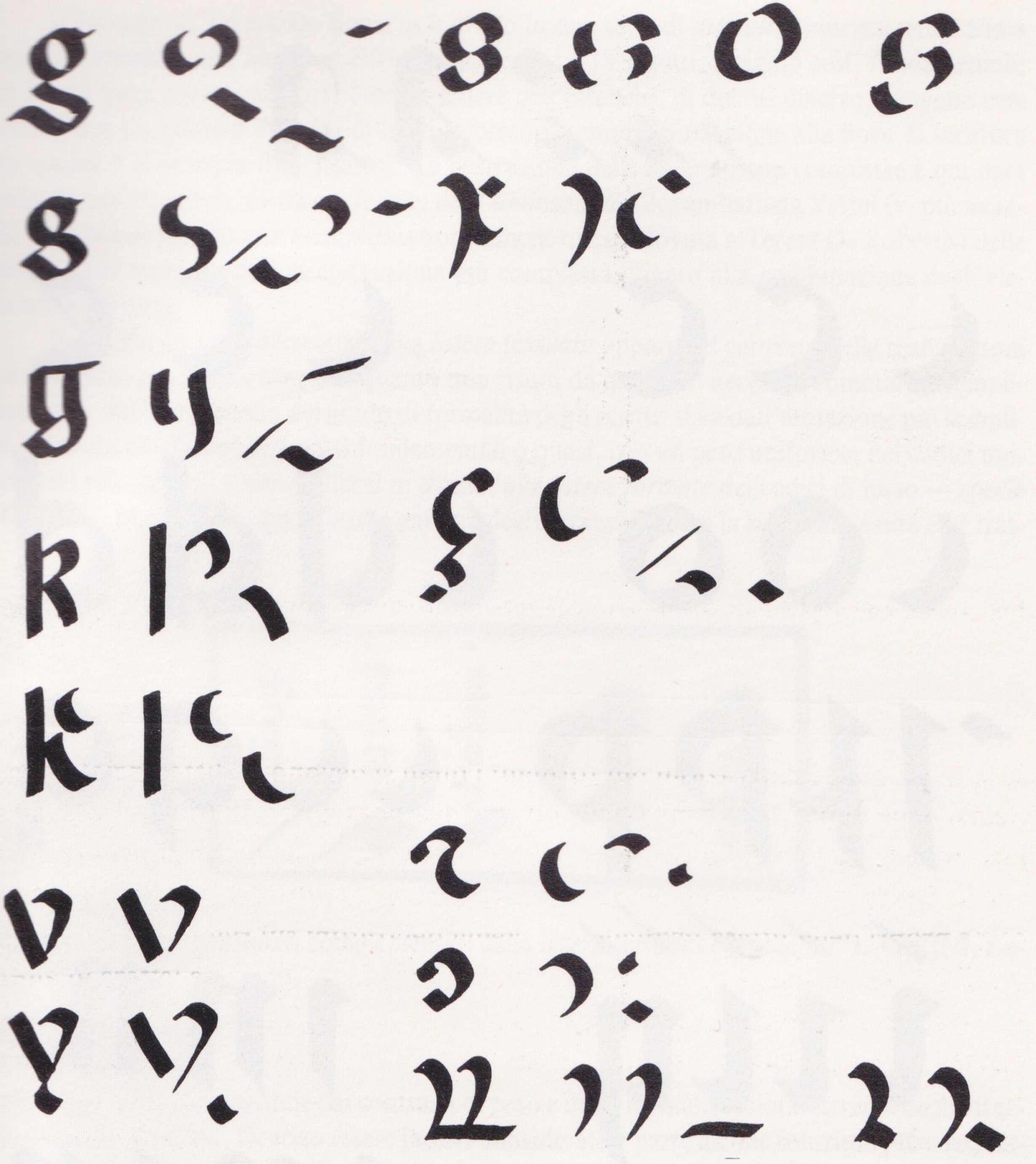

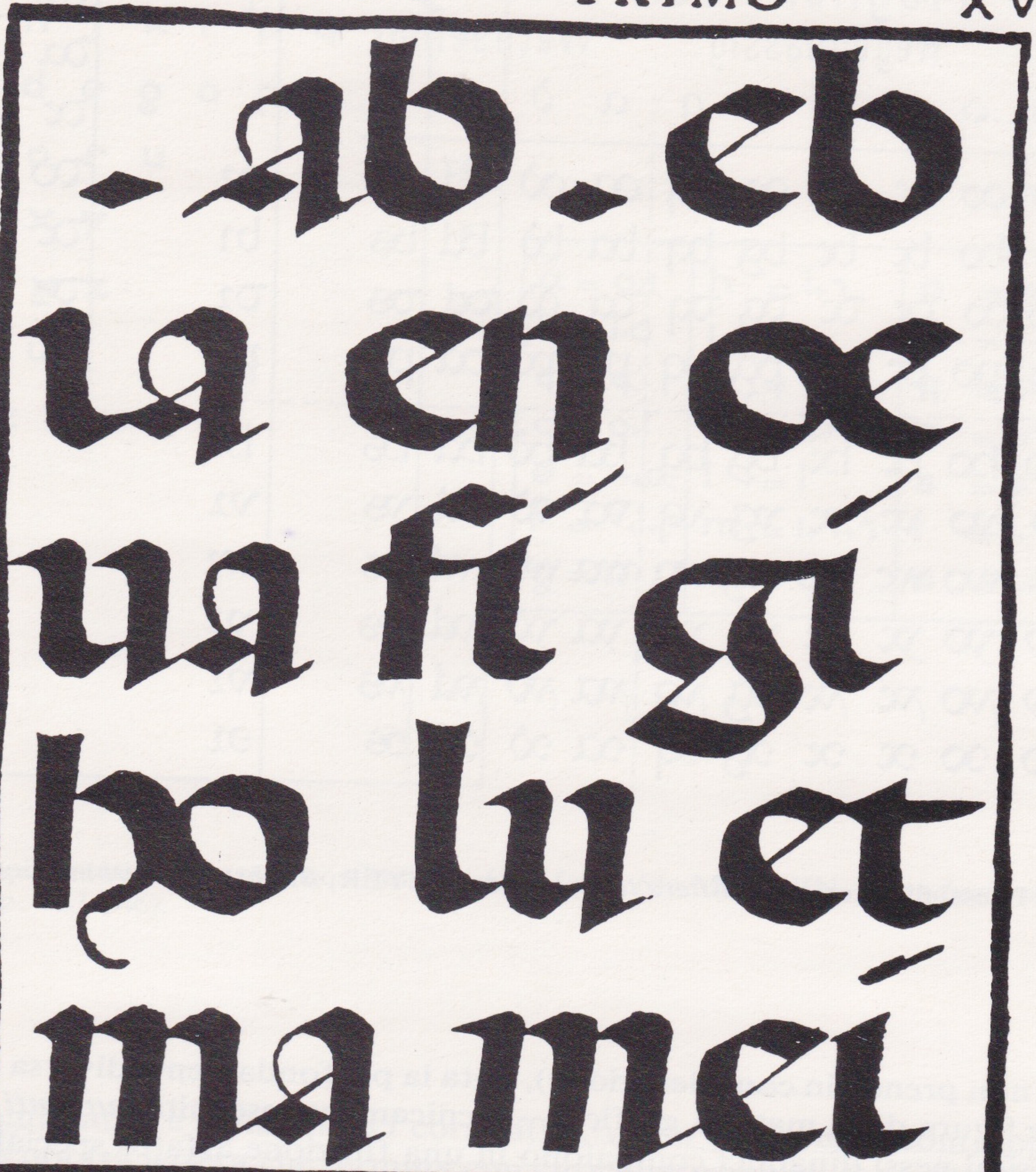
-ab-eb
ia en œ
ua fi gi
ho lu et
ma mei

lettere che perdono il tratto di attacco

lettere che fanno perdere il tratto di attacco

	i	m	n	p	r	t	u
c	ci				cr	ct	cu
e	ei	em	en	ep	er	et	eu
f	fi		•	•	fr		fu
g	gi	gm	gn	•	gr		gu
r	ri	rm	rn		rr	rt	ru
t	ti			tp	tr	tt	tu
x	xi	•	•	xp	•	xt	xu

(Pistoia, Archivio Capitolare, Corale O; sull

Mögliche Verbindungen:

Regelmässig: Wechselnd:

		n:o	c	e	g	q	a	ꝺ	d	s	ꝛ
Regelmässig	o	oo	oc	oe	og	oq	oa	oꝺ	od	os	oꝛ
	b	bo	bc	be	bg	bq	ba	bꝺ	bd	bs	bꝛ
	ꝺd	ꝺo	ꝺc	ꝺe	ꝺg	ꝺq	ꝺa	ꝺꝺ	ꝺd	ꝺs	ꝺꝛ
	p	po	pc	pe	pg	pq	pa	pꝺ	pd	ps	pꝛ
Wechselnd:	h	ho	hc	he	hg	hq	ha	hꝺ	hd	hs	hꝛ
	v	vo	vc	ve	vg	vq	va	vꝺ	vd	vs	vꝛ
	w	wo	wc	we	wg	wq	wa	wꝺ	wd	ws	wꝛ
	y	yo	yc	ye	yg	yq	ya	yꝺ	yd	ys	yꝛ
	y	yo	yc	ye	yg	yq	ya	yꝺ	yd	ys	yꝛ
	x	xo	xc	xe	xg	xq	xa	xꝺ	xd	xs	xꝛ

ꝺd	d
ꝺa	dı
ꝺe	du
ꝺo	dn
ꝺc	
ꝺꝛ	

ncorare volete che le cerciamo
chele nulli pdonare ſella poſſia
mo ntrare delſuo peſſimo iſtato.

Laudate laſurrectione et la

Firenze, BNC, Banco Rari 18 (già II.I.122), f. 36v

gram caſtitade. opadre dio auoi miconfermate.
aueritade chio nonuada apianto.

Lauda diſcō Lorenço:

Anto lorenço martir damo
re. acriſto foſti grāde ſerui
dore.

Conumilitade alſcō padre
foſti obediente. p(er)cio laudare
ſempre defare tutta lumana
gente. perte martire ualente. (et) diualore alnipo
tente ſia aulente flore.

Criſto beato incoronato ta perſua potença. nellalto
ſtato collocato ta p(ro)uidença. aueſti allui ſer
uire conumilitade. percio laudare tidebbiam cō
feruore. Lauda diſanti innocenti.

Empre ſien laudati
iſanti innocēti. mar

ze, BNC, Banco Rari 19 (già II.I.212), f. 45r

C Attento me p(er)so d'incō
tare gl'insegnamenti
de' filosafi, di q(ue)lla doctrina
che kiamata chostumāza,
la quale è sparta p(er) aliq(ua)nti
libri, sì ch'io potese una p(ar)
tita dire de loro buoni det
ti e mettere in iscritta brie
ue m(en)te e in tanto ch'io p(en)sa
va a q(ue)sta cosa e d'in q(ue)lla ora
che l'uomo chiama primo
sonno si aviene ch'io ma(n)do
m(en)tai, e i' fia trattato e chove
maestro di costumāça e [illegible]
presso di lui andavano al
tri buoni cherici, donde le
nomora loro saranno chia
mate in q(ue)sto libro, e chin
q(ue)lla medesima ora [illegible] mi fue
aviso che noi asebravamo
la scieça di chostumāça
e mettavamo in uno scritto
ch'io mettea chompresso lo
ro p(ro)verbi. e quanto ch'io
avea aparato di chostum
ança tra da loro e da altrui
quando mi fui isvegliato

Ex libro retractationum beati Agustini.

Confessionum mearum libri .xiij. et de malis et de bonis meis deum laudant iustum et bonum. atque in eum excitant humanum intellectum et affectum. Interim quod ad me attinet hoc in me egerunt cum scriberentur et agunt cum leguntur. quid de illis alij sentiant ipsi viderint. multis tamen fratribus eos multum placuisse et placere scio. A primo usque ad decimum de me scripti sunt. In tribus ceteris de scripturis sanctis ab eo quod scriptum est. in principio fecit deus celum et terram. usque ad sabbati requiem. In quarto libro. cum de amici morte animi mei miseriam confiterer dicens quod anima nostra una quodammodo facta fuerit ex duabus. Et ideo inquam forte mori metuebam ne totus ille moreretur quem multum amaveram. Que mihi quasi declamatio levis quam gravis confessio videtur. quamvis utcumque temperata sit hec ineptia in eo quod additum est forte. Et illud in libro tertio decimo quod dixi firmamentum factum inter spirituales aquas superiores et corporales inferiores non satis considerate dictum est. Res autem in abdito est valde. Hoc opus sic incipit.

Incipit liber confessionum beati

nium. donec requiescat in te. Da mihi domine scire et intelligere utrum sit prius invocare te et laudare te. et scire te prius sit an invocare te. Sed quis te invocat nesciens te? Aliud enim pro alio potest invocare nesciens. An potius invocaris ut sciaris. Quomodo autem invocabunt in quem non crediderunt? aut quomodo credent sine predicante? Et laudabunt dominum qui requirunt eum. Querentes enim invenient eum. et invenientes laudabunt eum. Queram te domine invocans te et invocem te credens in te. Predicatus enim es nobis. Invocat te domine fides mea quam dedisti mihi. quam inspirasti mihi per humanitatem filij tui per ministerium predicatoris tui. Et quomodo invocabo deum meum. deum et dominum meum. Quoniam utique in me ipsum eum vocabo. cum invocabo eum. Et quis locus est in me. quo veniat in me deus meus. Quo deus veniat in me. deus qui fecit celum et terram. Itane domine deus meus est quicquam in me quod capiat te? An vero celum et terram quam fecisti et in quibus me fecisti capiunt te? an quia sine te non esset quidquid est. fit ut quidquid est capiat te? Quoniam itaque et ego sum quid peto ut venias in me. qui non essem nisi esses in me. Non enim ego iam in inferis. et tamen etiam ibi es. Nam et si descendero in infernum ades. Non ergo essem deus meus. non omnino essem nisi esses in me. An potius non essem nisi essem in te. ex quo omnia. per quem omnia. in quo omnia.

Incipit liber augustini de quantitate anime.

Quoniam video te habundare otio queso ut michi respondeas de hiis que me movent non ut opinor importune atque incongrue. Sepe enim cum abs te multa quesissem nescio qua illa greca sententia deterrendum putasti qua prohibemur ea que supra nos sunt requirere. Nunc vero non puto nos super nos esse. quam obrem cum de anima queram non sum dignus qui audiam quod supra nos quid sit nos. sed fortasse dignus qui audiam quid sumus nos. M. Enumera breviter que audire de anima velis. D. Faciam. Nam sunt michi ista diuturna cogitatione preparata. Quero igitur unde sit anima. qualis sit. quanta sit. Cur corpori fuerit data. cum ad corpus venerit qualis efficiatur. qualis cum abscesserit. M. Cum queris unde sit anima duo quedam intelligere cogor. Aliter enim dicimus unde sit homo, que sit eius patria scire cupientes. aliter unde sit cum querimus unde consistit. id est ex quibus elementis rebusque compositus. Quid horum scire vis cum interrogas unde sit anima. utrumnam quasi regionem et patriam unde huc venerit nosse desideras. an vero que sit eius substantia requiris? D. Equidem utrumque scire vellem. sed quid sit sciendum prius tuo iudicio malo committere. M. Propriam quandam habitationem anime ac patriam deum ipsum credo esse a quo creata est. Substantiam vero eius nominare non possum. Non enim eam puto esse ex hiis usitatis notisque naturis quas istis corporis sensibus tangimus. Nam neque ex terra neque ex aqua. neque ex aere neque ex igni. neque ex hiis omnibus neque ex aliquibus coniunctis horum debeam ac si queras ut dictum est unde sit terra. D. Quomodo eam propriam velis habere substantiam cum dixeris a deo factam non intelligo. M. Quoniam et terram ipsam a deo factam negare non possum et tamen non possum dicere ex quibus quasi aliis corporibus terra constet. Simplex enim corpus est terra eo ipso quo terra est. et ideo elementum dicitur omnium istorum corporum que fiunt ex quatuor elementis. Non ergo sibi adversatur sententia qua dicimus et a deo animam factam et propriam quandam habere naturam. et suam deus ipse fecit ut ignis ut aeris ~~deus fecit~~ ut aque ut terre. quo cetera ex hiis omnibus componerentur. D. Interim accipio unde sit anima que mecum sedulo retractabo et si quid me movebit post requiram. unde que ut explices qualis sit. M. Videtur michi eam similis deo. de anima enim nisi fallor requiris humana. D. Id ipsum est quod abs te explicari vellem quemadmodum sit anima similis deo. cum deum a nullo factum esse credamus. animam vero ab ipso deo factam supra dixeris. M. Quid tu difficile putas deo fuisse ut aliquid sibi simile faceret. cum tantam varietate ymaginum etiam nobis videas esse concessum? D. Sed nos videmur mortalia facere deus autem immortalem animam fecit ut opinor nisi forte tibi aliter videtur. M. Ergo tu velles talia fieri ab hominibus quales illa deus facit. D. Non equidem hoc dixerim sed quemadmodum ipse immortalis immortale quiddam fecit ad similitudinem suam sic et nos immortales a deo facti ad similitudinem nostram quod facimus immortale esse deberet. M. Recte diceres si ad eius ymaginem pingeres ~~thalamum~~ quod in te immortale esse credis. Nunc vero in ea ex primis similitudinem corporis quod profecto mortale est. D. Quomodo ergo sum similis deo cum immortalia nulla possim

Incipit summa de casibus ad conscientiam compilata per fratrem Bartholomeum de Pisis ordinis predicatorum.

Quoniam ut ait
Gregorius super Ezechielem
nullum omnipotenti
deo tale sacrifi-
cium est quale ze-
lus animarum. Ideo
ad profectum nostri
predicatorum ordinis
fratribus huiusmodi
sacrificium offerre
[illegible] zelantibus frequentibus
[illegible] probabiliter requisitus ut opus condere
in quo de casibus et consiliis ad animam seu conscientiam
[illegible] pertinentibus studiose tractarem. Quia vero obiicie-
batur quod iam dudum per alios esset summa condita
[illegible] per summa que dicitur confessorum. Ad hoc primo
[illegible] et quod hoc non obstante rationabiliter requiritur
[illegible] opus predictum in multis et causis. Primo quod
[illegible] quo dicta summa condita fuit multe decretales
extravagantes diversorum romanorum pontificum ingerebantur
quibus et ipsa summa que [illegible] quod cum plures ea per vo-
[illegible] ordinem [illegible] et prophetice [illegible] revocate fuerint.
Secundo quia per eundem virum multe novitates in dicta summa
[illegible] quas non vidit sufficienter additiones quas posuit
[illegible] in ore plurimas questiones novas inducit
antiquas conclusiones [illegible] mutare. Tertio quia plures
alias extravagantes tam ipsius Bonifacii quam Benedicti
xi. et Clementis v. [illegible] in concilio Viennensi. Johannis xxii.
et que omnes post ea condite et promulgate fue-
runt. Super quibus [illegible] congruentes. Et similiter predictam conci-
dans precipue non solum ipsas decretales ab eis [illegible]. Et ipsas
alias non paucas [illegible] petebant esse utile et ne-
cessarium fore. Ideo quia illorum postulationibus annu-
[illegible]

placere [illegible] per rubricas. Ne forte multi propter illas
difficultates et retardationes induceret in questionem. Or-
dinavi postea secundum alphabetum ut ordo eius prompti-
tum et facile conscientiam materiam invenire. Unum quod
sit homo errare possum. Idcirco super quibus in
omnibus aut errare non videas [illegible] possibilio corri-
gere [illegible].

Abbas. Abbas in suo monasterio conferre po-
test suis subditis primam tonsuram et duos or-
dines minores dummodo ipse sit sacerdos et manus
imposita sit ei secundum morem prefecti. Et de etate quibus
cum contingat. et [illegible] d. Quam videmus. li. vi. Idem potest
electus abbas [illegible] de
sup. [illegible] aliquis [illegible] non [illegible]
de prebendis. abbates. li. vi. Abbas et quilibet cuiuscumque
prelatus requirere debet monachos fugitivos et ad clau-
strum reducere salva ordinis disciplina. Extra de regula-
ribus vagantibus. Utrum abbas possit licentiare
subditos suos ad artiorem religionem. [illegible] monachos
post quid [illegible] ad [illegible] religionem [illegible] capitul-
um. no. [illegible] 19. q. 3. statuimus.
17. q. 2. Sicut ex exceptione. De artiori suo religione dic-
ut. j. religio q. 9. i. Ut episcopum quoque si subditus
eligatur prelatus licentia potest et non [illegible]
extra de electionibus. Si religiosus. in li. vi. Abbas vir in
[illegible] presidere in diversis monasteriis. de religiosis domibus. c. ulti.
in li. vi. videlicet infra religio v. q. 18. Abbas in collatione
alicuius potest non potest ad nonnum [illegible] ponere
[illegible] ale-
xandri. quia hodie revocata sunt per [illegible] li. vi.
h tu [illegible] de iure communi et ut [illegible]
sup. ne pr. quia regulares. [illegible] abbas
possit dare licentiam monacho aliquid retinere. [illegible]
monachus [illegible] abbas conced-
[illegible]

Incipit epistola sancti Ieronimi presbiteri ad Paulinum de omnibus divine historie libris.

Frater Ambrosius tua michi munuscula perferens detulit simul et suavissimas litteras, que a principio amicitiarum fidem probate iam fidei et veteris amicitie nova preferebant. Vera enim illa necessitudo est et Christi glutino copulata, quam non utilitas rei familiaris, non presentia tantum corporum, non subdola et palpans adulatio, sed Dei timor et divinarum scripturarum studia conciliant. Legimus in veteribus historiis quosdam lustrasse provincias, novos adisse populos, maria transisse, ut eos quos ex libris noverant coram quoque viderent. Sicut Pythagoras Memphiticos vates, sic Plato Egiptum et Archytam Tarentinum eamque oram Ytalie que quondam magna Grecia dicebatur laboriosissime peragravit, ut qui Athenis magister erat et potens, cuiusque doctrinam Achademie gignasia personabant, fieret peregrinus atque discipulus, malens aliena verecunde discere quam sua impudenter ingerere. Denique cum litteras quasi toto orbe fugientes persequitur, captus a piratis et venundatus, tyranno crudelissimo paruit, ductus captivus, vinctus et servus; tamen quia philosophus maior emente se fuit. Ad Titum Livium lacteo eloquentie fonte manantem de ultimis Hyspanie Galliarumque finibus quosdam venisse nobiles legimus, et quos ad contemplationem sui Roma non traxerat, unius hominis fama perduxit. Habuit illa etas inauditum omnibus seculis celebrandumque miraculum, ut urbem tantam ingressi aliud extra urbem quererent. Appollonius sive ille magus ut vulgus loquitur, sive philosophus ut Pitagorici tradunt, intravit Persas, pertransivit Caucasum, Albanos, Scithas, Massagetas, opulentissima Indie regna penetravit, et ad extremum latissimo Phison amne transmisso pervenit ad Bragmanas, ut Hyarcham in throno sedentem aureo et de Tantali fonte potantem inter paucos discipulos de natura, de moribus ac de cursu dierum et siderum audiret docentem. Inde per Elamitas, Babilonios, Chaldeos, Medos, Assirios, Parthos, Syros, Phenices, Arabes, Palestinos reversus Alexandriam perrexit, Ethiopiam ut gimnosophistas et famosissimam solis mensam videret in sabulo. Invenit ille vir ubique quod disceret, et semper proficiens semper se melior fieret. Scripsit super hoc plenissime octo voluminibus Philostratus. II.

Quid loquar de seculi hominibus, cum apostolus Paulus vas electionis et magister gentium, qui de conscientia tanti in se hospitis loquebatur dicens: An experimentum queritis eius qui in me loquitur Christus? Post Damascum Arabiamque lustratam ascendit Ierosolimam ut videret Petrum et mansit apud eum diebus XV. Hoc enim misterio ebdomadis et ogdoadis futurus gentium predicator instruendus erat. Rursumque post annos XIIII assumpto Barnaba et Tito exposuit cum apostolis evangelium, ne forte in vacuum curreret aut cucurrisset. Habet nescio quid latentis energie viva vocis actus, et in aures discipuli de auctoris ore transfusa fortius sonat. Unde et Eschines cum Rodi

R. Biblioteca Med. Laur. Firenze

FRATER AMBROSIUS

michi tua munuscula perferens. de-
tulit simul et suavissimas litteras que
a principio amicitiarum fidem proba-
te iam fidei et veteris amicitie nova pre-
ferebant. Vera enim illa necessitudo est
et Christi glutino copulata: quam non
utilitas rei familiaris. non presentia
tantum corporum. non subdola et pal-
pans adulatio. sed dei timor et divinarum
scripturarum studia conciliant. Legi-
mus in veteribus hystoriis quosdam
lustrasse provincias. novos adisse po-
pulos. maria transisse. ut eos quos ex
libris noverant. coram quoque viderent.
Sic pytagoras memphiticos vates.
sic plato egyptum et architen tarenti-
num: eamdemque oram ytalie que quon-
dam magna grecia dicebatur. laborio-
sissime peragravit: ut qui athenis ma-
gister erat et potens. cuiusque doctrinas a-
chademie gignasia personabant. fieret
peregrinus atque discipulus; malens a-
liena verecunde discere quam sua impu-
denter ingerere. Denique dum litteras quasi
toto orbe fugientes persequitur: cap-
tus a pyratis et venundatus; tyranno cru-
delissimo paruit. ductus captivus. vinc-
tus et servus. tamen quia philosophus.
maior emente se fuit. Ad titum livi-
um lacteo eloquentie fonte manantem.
de ultimis yspanie galliarumque finibus;
quosdam venisse nobiles legimus; et
quos ad contemplationem sui roma non
traxerat: unius hominis fama perduxit.
Habuit illa etas inauditum omnibus se-
culis celebrandumque miraculum: ut ur-
bem tantam ingressi. aliud extra urbem
quererent. Apollonius sive ille magus
ut vulgus loquitur: sive philosophus
ut pictagorici tradunt. intravit persas.
pertransivit caucasum. albanos. scitas.
massagetas. opulentissima indie reg-
na penetravit; et ad extremum latissimo
phison amne transmisso. pervenit ad
bragmanas. ut yarcham in trono se-
dentem aureo. et de tantali fonte potan-
tem. inter paucos discipulos de natura.
de moribus. ac de cursu dierum et siderum
audiret docentem. Inde per elamitas.
babylonios chaldeos. medos. assyrios.

R. BIBLIOTECA MED. LAUR.

Incipit prologus in libro dialogorum beati Gre-
gorii pape dulcissimi doctoris.

Quadam die nimiis quorundam secularium tu-
multibus depressus· quibus in suis negotiis ple-
rumque cogimur solvere etiam quod nos certum est
non debere· secretum locum petii amicum me-
roris· Ubi omne quod de mea mihi occupatione displicebat
se patenter ostenderet· Et cuncta que infligere dolorem
consueverant congesta ante oculos venirent licenter.
Ibi itaque cum afflictus valide et diu tacitus sederem· dile-
ctissimus filius meus petrus diaconus adfuit mihi a
primevo iuventutis flore in amicitiis familiariter
obstrictus· atque ad sacri verbi indagationem socius· Qui me
gravi excoqui cordis langore me intuens ait· Numquid
nam novi aliquid accidit· quod plus te solito meror
tenet? Cui inquam· Meror petre quem cotidie patior
et semper mihi per usum vetus est· et semper per augmentum novus.
Infelix quippe animus meus occupationis sue pulsatus
vulnere meminit qualis aliquando in monasterio fuit·
quomodo ei labentia cuncta subter erant· quantum rebus omnibus
que volvuntur eminebat· Quod nulla nisi celestia cogi-
tare consueverat· quod etiam retentus corpore ipsa iam carnis
claustra contemplatione transibat· Quod mortem quoque
que pene cunctis pena est· videlicet ut ingressum vite et
laboris sui premium amabat· At nunc ex occasione cu